

UDK BROJEVI: 745/749(497.11)"19"
061.43:73/76(44)"1925"
ID BROJ: 219789836

Bojana Popović
Muzej primenjene umetnosti, Beograd

PARISKI PODSTICAJI: MEĐUNARODNA IZLOŽBA IZ 1925. GODINE I SRPSKA PRIMENJENA UMETNOST

Apstrakt:

U Parizu je od aprila do oktobra 1925. godine održana *Međunarodna izložba modernih primenjenih i industrijskih umetnosti (Exposition internationale des arts décoratifs et industriels modernes)*. Na izložbi su prikazana ostvarenja iz oblasti arhitekture i uređenja urbanog prostora, nameštaja, odevanja, pozorišta, kao i edukativna sredstva, razvrstana u trideset i sedam kategorija. Pored Francuske i njenih kolonija, Japana i Kine, učestvovala su gotovo sve evropske zemlje. Među njima i Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca. Izložba je zaokupljala ogromnu pažnju savremenika koji su u njoj videli manifestaciju stvaralačkog duha, koji je posle katastrofe Prvog svetskog rata iznedrio novi životni koncept i umetnički stil, ar deko. Održana u deceniji najintenzivnijih srpsko-francuskih kulturnih kontakata, ona je bila snažan podsticaj da se i u Beogradu prigle ideje o značaju primenjene umetnosti i dizajna, kao i novi stil.

Ključne reči:

Međunarodna izložba modernih primenjenih i industrijskih umetnosti, srpska primenjena umetnost, Beograd, Pariz, ar deko

Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca je odluku da učestvuje na Međunarodnoj izložbi modernih primenjenih i industrijskih umetnosti (dizajna)¹ donela tek krajem 1924. godine kada je, nakon posleratne krize, privreda novoosnovane države počela da napreduje. Nacionalni paviljon podignut je po rešenju Stjepana Hribara, dok je Branislav Kojić projektovao građevinu u kojoj su prodavana dela narodne radinosti. Kraljevina je imala i svoje izlagačke prostore u Velikoj palati (*Grand Palais*) i Galeriji invalida (*Esplanade des Invalides*).² Od učesnika najbrojniji su bili umetnici iz Zagreba i Ljubljane, regionalnih centara u kojima su razvijane i primenjene umetnosti.³ Za razliku od njih, u Beogradu je negovanje primenjenih disciplina bilo tek u začetku.⁴ Ideje Dragutina Inkiostrija Medenjaka, pionira srpske primenjene umetnosti i tvorca srpskog nacionalnog stila, smatrane su prevaziđenim i on nije pozvan da učestvuje ni u organizacionim pripremama niti da izlaže.⁵ Prilika da se predstave data je, uglavnom, mladim stvaraočima iz različitih jugoslovenskih krajeva, koji su nakon školovanja u inostranstvu stigli u prestonicu novostvorene države, kao i ruskim emigrantima. Njihova ostvarenja našla su mesto u izložbenim grupama i kategorijama koje su objedinjavale likovne i primenjene umetnosti. Tako su Petar Palavičini, Sreten Stojanović i Risto Stijović izlagali u kategoriji dekorativne skulpture, Milo Milunović i Živorad Nastasijević u okviru dekorativnog slikarstva,⁶ a Petar Dobrović u kategoriji umetničke opreme knjige.⁷ U grupi za pozorišnu umetnost predstavili su se Jovan Bijelić, Leonid Brailovski, Ananije Verbicki, Vladimir Zagorodnjuk i Vladimir Žedrinski, koji su tada radili i kao scenografi Narodnog pozorišta.⁸ Savremenu arhitekturu reprezentovali su projekti Aleksandra Đorđevića, Aleksandra Kapovića, Branka Krstića, Dimitrija M. Leka, Josifa Najmana, Nikole Nestorovića, Andreja Vasiljevića Papkova, Aleksandra Vasića i Nikolaja Vasiljevića Vasiljeva.⁹ Organizatori su pozvali i Dušana Jankovića¹⁰ i Katarinu Mladenović,¹¹ koji su tada živeli u Parizu, da izlažu u kategoriji keramike, odnosno grupe za odevanje.

Jaša Grgašević, autor publikacije na francuskom jeziku namenjene posetiocima izložbe,¹² objavio je godinu dana kasnije, 1926, prvi pregled jugoslovenske primenjene umetnosti, *Umjetni obrt*. On najpre piše o nastupu Kraljevine u Parizu, ističući da je nastup bio i uspešan i podsticajan za razvoj umetničkog zanatstva i za upotrebu narodnih motiva u primenjenoj umetnosti i industriji.¹³ Naredna poglavlja posvećuje istoriji i savremenim zbivanjima u stvaralaštvu jugoslovenskih naroda.¹⁴ Navođenje imena umetnika i njihovih sažetih biografija daju posebnu vrednost ovoj knjizi. Kada je reč o Srbiji, na Grgaševićoj listi su Milica St. Bešević, Natalija Cvetković, Milica Čadević, Dobrila Jovanović, Dragutin Inkiostrij Medenjaka, Živojin Lukić, Dragoljub Pavlović, Petar Palavičini, Mihailo S. Petrov, Vasa Pomorišac, Toma Rosandić, Sreten Stojanović, Svetislav Strala, Dragoslav Stojanović i Momčilo Živanović.¹⁵ Među njima jedino su Inkiostri i Dragoslav Stojanović ličnosti koje su u potpunosti posvećene primenjenim umetničkim disciplinama. Grgašević, međutim, s pravom navodi i ostale autore koji

se odlikuju multidisciplinarnošću, koju je pariska izložba snažno podstakla stavivši u prvi plan ideje o sintezi umetnosti, stvaralačkoj svestranosti i povezivanju umetnosti, zanatstva i industrijske proizvodnje. Pojava takvih umetnika i umetnica, njihova velika stvaralačka energija, kao i povezivanje u okviru grupa, oličavaju moderni duh epohe koji je prožeo i Srbiju.

Među osnivačima umetničke grupe *Oblik* (1926–1939), slikarima i vajarima, bile su ličnosti poput Jovana Bijelića, Sretena Stojanovića, Petra Palavičinića i Tome Rosandića, koje su svojom višestrukom nadarenošću doprinele i razvoju primenjenih umetničkih disciplina.¹⁶ Otvorenost grupe za karikaturiste, ilustratore, grafičare, scenografe i arhitekte takođe je bila podsticajna i za njihovu međusobnu saradnju i za prevazilaženje tradicionalnih umetničkih podela.¹⁷

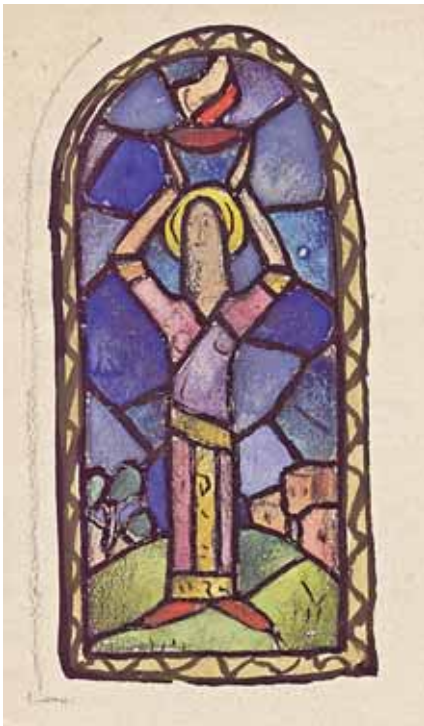
Grupa arhitekata modernog pravca (1928–1934) zalagala se za „savremene principe u arhitekturi i primenjenim umetnostima“ i za saradnju, kao povremenih članova, sa zanatlijama čiji se rad zasniva na „savremenim principima tehnike i dekorativnih umetnosti“.¹⁸ Međutim, u udruženju nije bilo drugih članova osim arhitekata, koji su uglavnom angažovali vajare. Oni su zajedno radili na objedinjavanju arhitekture i skulpture, podstaknuti i zdanjima poput *Francuske ambasade* ili *Kolekcionarovog doma*, koja su 1925. godine oduševila milione posetilaca međunarodne izložbe. Moderno koncipirani reljefi i skulpture na fasadama građevina članova *Grupe* i drugih arhitekata, dale su Beogradu izgled „riznice ar dekoa“.¹⁹ Tom utisku umnogome doprinosi zgrada francuske ambasade, koja je u potpunosti završena i svečano otvorena decembra 1935. godina.²⁰ Na podizanju i opremanju ovog arhitektonskog dragulja Beograda i remek-dela ar dekoa radili su uticajni francuski umetnici koji su svojom delatnošću oblikovali nacionalne izlagačke prostore 1925. godine, a potom nastavili da u zemlji i inostranstvu stvaraju vrhunska ostvarenja ar dekoa.²¹

Nepoznati autor, reljef na fasadi porodične kuće arhitekta Milana Zloковиća, 1927–1928. Fotografija: Miloš Jurišić

Milan Zloković i Sreten Stojanović, *bosanski hol*, kuća porodice Đorđević, 1922–1927. Preuzeto iz: Ј. Трифуновић, *Српмен Стојановић*, Београд 1973, 16.

Vasa Pomorišac, skica za vitraž umetničkog paviljona Cvijeta Zuzorić, 1927–1928. Fotografija: Muzej primenjene umetnosti, Beograd

Moderno fresko-slikarstvo, reljefi i vitraži prisutni u raskošnim enterijerima predstavljanim na međunarodnoj izložbi, ubrzo su se pojavili i u Beogradu. Milo Milunović je već 1926. godine izveo fresku velikih dimenzija u trpezariji Kriste i Đorđa Đurice Đorđevića.²² Ova porodica kolekcionara i mecena bila je poznata i po svom *bosanskom holu*, završenom 1927. godine. Zidovi ove prostori- je „starobosanskog“ izgleda, koju je projektovao Milan Zloković, bili su prekriveni obojenim, drvenim reljefima

Sretena Stojanovića sa scenama iz bosansko-turskih vremena.²³ Na izložbi u Parizu, Stojanovićeva dva drvena reljefa bila su izložena u *bosanskoj sobi* i *dalmatinskoj trpezariji*, koje su privlačile veliku pažnju posetilaca.²⁴

Na objedinjavanju tradicije i savremenog u opremanju enterijera isticali su se članovi umetničke grupe *Zograf* (1927–1940). Fresko-slikarstvu posebno je bio posvećen Živorad Nastasijević,²⁵ dok je Vasa Pomorišac vitraž učinio poželjnim u javnim prostorima i domovima imućnih Beograđana.²⁶ Obojica su učestvovala u opremanju enterijera umetničkog paviljona *Cvijeta Zuzorić* koji je 1928. godine realizovan po zamisli arhitektice Danice Kojić.²⁷ Prateći savremene tendencije, jasno uočljive na *Međunarodnoj izložbi dekorativnih i industrijskih umetnosti*, ona je oblikovala enterijer koristeći mermernu oplatu zidova, kovano gvožđe za izradu vrata, maski i aplika, dok su Nastasijevićeve freske i Pomorišćev vitraž, sa prikazima alegorija umetničkih disciplina, kompletirali moderan ar deko izgled građevine.

Značajan segment izložbe u Parizu bio je posvećen odevanju. Iako je pariska moda i ranije predstavljala uzor, ona je u tolikoj meri općinila i Beograd da je on od 1925. godine savremenici počeo da liči na „petit Paris“.²⁸ Ne samo u oblasti odevanja već i u drugim oblastima među izlagačima je bio veliki broj žena, kao na do tada nijednoj velikoj međunarodnoj izložbi. To je podsticajno delovalo da se one uključe u umetnički život i značajno doprinesu razvoju primenjenih disciplina u svom okruženju.²⁹ Tako je svestrana Margita Gita Predić 1926/1927. godine osnovala *Školu za primenu dekorativne umetnosti*, čiji je doprinos popularizaciji primenjenih umetnosti izuzetan za međuratni Beograd.³⁰

Pariska izložba ojačala je i želju za posedovanjem serijski proizvedenih i unikatnih dela u novom stilu. Međutim, u Srbiji nije uspostavljena saradnja industrije i umetnika, a nisu postojale ni okolnosti za delovanje udruženja koje bi, kao zagrebačko *Djelo*, radilo na unapređenju primenjene umetnosti i snabdevanju tržišta moderno oblikovanim ostvarenjima.³¹ I dok su beogradske trgovine nudile artikle iz izvoza, dostupne različitim kategorijama kupaca, neki stvaraoci, poput Tome Rosandića i njegove supruge Mare, posvetili su se i izradi upotrebni i dekorativnih predmeta, u različitim materijalima i tehnikama, s namerom da svoje životno okruženje ulepšaju i učine jedinstvenim.³²

Vreme održavanja *Međunarodne izložbe* podudara se sa napretkom jugoslovenske ekonomije i jačanjem potrošnje. To dovodi i do uspona grafičkog

Margita Gita Predić, dvokrilni orman, oko 1929, privatno vlasništvo. Fotografija: Muzej primenjene umetnosti, Beograd

Dragoslav Stojanović, naslovna strana magazina *Reč i slika*, br. 1, 1926. Fotografija: Muzej primenjene umetnosti, Beograd

dizajna. U obilju stereotipnih rešenja, svojom autentičnošću i visokim estetskim kvalitetima izdvajaju se ostvarenja Miloša Babića, Dušana Jankovića, Mihaila S. Petrova i Dragoslava Stojanovića.³³

Tokom dinamične treće decenije 20. veka, Beograd je bio jedna od sredina u kojoj su snažno odjeknula zbivanja na *Međunarodnoj izložbi modernih primenjenih i industrijskih umetnosti*. Ona je predstavljala veliki podstrek za stvaranje povoljnije klime za negovanje i za modernizaciju primenjenih umetnosti i dizajna, kao što je i ohrabrivala iskazivanje svih kreativnih potencijala stvaralaca oba pola. Izložba je takođe oblikovala uverenje da francuska savremena primenjena umetnost, bogatstvom ideja i rafiniranošću ukusa, predstavlja nedostižni ideal.³⁴

Napomene:

¹ Stručnjaci izložbu iz 1925. godine smatraju događajem od velikog značaja za istoriju primenjene umetnosti, dizajna i arhitekture 20. veka, posle koje je francuski ar deko dobio međunarodni karakter. Poslednja značajna istraživanja ove manifestacije prezentovana su na izložbi i u pratećem katalogu pariskog Instituta za arhitekturu i baštinu, v. E. Bréon et al., *1925 quand l'art déco séduisit le monde*, Paris 2013. Za potrebe ovog projekta nastao je i tekst o srpskoj ar deko arhitekturi i primenjenoj umetnosti, v. M. Prosen, B. Popović, „L'Art déco en Serbie“, u: *nav. delo*, 198–207.

² O predstavljanju Kraljevine u Parizu, v. B. Popović, „Учешће Краљевине СХС на Међународној изложби модерних примењених и индустријских уметности у Паризу 1925. године“, u: *Зборник Народног музеја*, XVI–2–1997, 233–243.

³ O učesću zagrebačkih umetnika, v. Ž. Čorak, „The 1925 Yugoslav Pavilion in Paris“, u: *The Journal of Decorative and Propaganda Arts*, 17–1990, 37–41.

⁴ Posmatrajući pripreme koje Francuzi obavljaju za izložbu i reagujući na poziv upućen 1922. Kraljevini SHS, Dušan Janković je isticao da u Srbiji „O nekoj, dakle, umetničkoj (nenarodnoj) dekorativnoj vrednosti ne može biti reči ni u relativnom smislu“ i da „Srbija, sem pirotskih sagova, makedonskih vozova i dr. isključivo narodnih i starih, izlaganih svakako toliko već puta, neće imati ništa da pokaže novoga u duhu ukusa, potrebe i shvatanja svoga vremena“, v. Д. Јанковић, „Поводом предстојеће међународне декоративане изложбе у Паризу 1924. године“, u: *Мусао*, 59/60–1922, 936–938.

⁵ Inkiostri je, prateći novinske izveštaje iz Pariza, steкао izuzetno negativan stav prema ostvarenjima predstavljenim na izložbi, v. Д. М. Инкиостри, „О нашој архитектури“, u: *Летопис Матице српске*, 314–1–1927, 27. O Inkiostriju, v. С. Вулешевић, *Драгутин Инкиостри Медењак. Пионир југословенског дизајна*, Београд 1998; B. Popović, *Primenjena umetnost i Beograd 1918–1941*, Beograd 2011, 14 i dalje.

⁶ *Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes, Section Serbe-Croate-Slovène*, Paris 1925, 7, 10–12, 18, 20–22, 24.

⁷ Isto, 9, 15. Među eksponatima novinske i izdavačke kuće *Vreme*, osim Dobrovićevih, svakako je bilo i ostvarenja drugih autora, čija imena nisu navedena. Pomenimo Dragoslava Stojanovića, u to vreme najznačajnijeg beogradskog grafičkog dizajnera i miljenika *Vremena*. On je imao istaknutu ulogu na izložbi, ilustrovaо je katalog Kraljevine, bio je među ličnostima zaduženim za opremanje izlagačkih prostora i bio je član Međunarodnog žirija za dodelu nagrada, v. Isto, 4, 5.

⁸ Isto, 22, 23.

⁹ Isto, 25–26.

¹⁰ Isto, 11, 13, 17, 18, 21. Kao saradnik Nacionalne manufakture porcelana u Sevru, Janković je izlagao i u njenom paviljonu. Pored toga, bio je potpredsednik Međunarodnog žirija za keramiku, v. B. Popović, „Керамика и порцелан Душана Јанковића“, u: *Зборник Музеја примењене уметности*, 4–5 – 2008–2009, 125–142.

- ¹¹ *Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes, Section Serbe-Croate-Slovène*, 18, 20, 21. Katarina Mladenović je 1921. otvorila modni salon u Beogradu, da bi od 1924. do 1928. u Parizu radila kao saradnik uglednih modnih kuća. O Katarini, v. B. Popović, *Moda u Beogradu 1918–1941*, Beograd 2000, 83; B. Popović, *Primenjena umetnost i Beograd 1918–1941*, 24 i dalje.
- ¹² J. Grgašević, *L'art décoratif et industriel dans Royaume S. H. S. 1925*, Belgrade 1925. Grgašević je bio sekretar Ministarstva trgovine i industrije, koje je bilo zaduženo za organizovanje učešća Kraljevine u Parizu.
- ¹³ J. Grgašević, *Umjetni obrt*, Zagreb 1926, 7–24.
- ¹⁴ Od umetničkih zanata koji su negovani u Srbiji, Grgašević je istakao ćilimarstvo u Pirotu, kosovske filigranske radove i kujundžiluk, v. Isto, 139–140. On je zapažao da se u Srbiji ne radi sistematično na osavremenjavanju narodne radinosti, kao i da Kraljevska umetnička škola i Srednja tehnička škola nisu na nivou odgovarajućih institucija u Hrvatskoj i Sloveniji, v. Isto, 146.
- ¹⁵ Isto, 142–146. Grgašević jedino ne donosi biografije Dragoslava Stojanovića i Momčila Živanovića.
- ¹⁶ Pored dekorativne skulpture, pomenuti vajari izvodili su upotrebne i dekorativne predmete, kao i komade nakita, v. B. Popović, *Primenjena umetnost i Beograd 1918–1941*, 59–71, 125.
- ¹⁷ Članovi *Oblika* bili su i Pjer Križanić, Vladimir Žedinski, Arpad Balaž, Milenko Šerban i Milan Zloković, v. Vladimir Rozić, *Umetnička grupa Oblik 1926–1939*, Beograd 2005, 16, 93–94, 161, 164–165.
- ¹⁸ Navodi iz *Pravilnika Grupe*, v. Lj. Blagojević, *Modernism in Serbia. The Elusive Margins of Belgrade Architecture 1919–1941*, Massachusetts 2003, 57–76.
- ¹⁹ Tako je Beograd nazvan u novinskom tekstu Anne-Marie Fèvre, „Les trésors art déco de Belgrade“, u: *Liberation*, Paris, 7. 09. 2013, 112–115.
- ²⁰ Podizanje građevine započeto je 1929, a završeno 1933. godine. Opremanje enterijera trajalo je naredne dve godine, v. E. Bréon, S. Sretenović, *Ambassade de France à Belgrade / Ambasada Francuske u Beogradu*, Paris 2013, 24–34. Zahvaljujući ovoj monografiji, kao i izložbi *1925 quand l'art déco séduisit le monde*, beogradsko zdanje izazvalo je ogromnu pažnju francuske i druge inostrane javnosti.
- ²¹ Pomenimo arhitektu Rože-Anri Ekspera (Roger-Henri Expert), skulptora Karla Sarabezola (Carlo Sarrabezolles), Remona Siba (Raymond Subes), koji je izveo delove od kovanog gvožđa, Žila Lelea (Jules Leleu) i Arman-Alber Ratoa (Armand-Albert Rateau), koji su projektovali nameštaj i enterijer, v. E. Bréon, S. Sretenović, *nav. delo*.
- ²² Kuća Đorđevićevih stradala je tokom bombardovanja 1941. Do nas nisu došli ni opisi ni fotografije freske, koja je najverovatnije prikazivala neku pomodnu alegorijsku kompoziciju, v. Lj. Blagojević, *nav. delo*, 49.
- ²³ Lj. Blagojević, *nav. delo*, 41, 44, 48; B. Popović, *nav. delo*, 69–71
- ²⁴ *Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes, Section Serbe-Croate-Slovène*, 21, 22. Te dve prostorije prepoznate kao autentična dela „strane sekcije“, publikovane su u knjizi poznate francuske istoričarke primenjene umetnosti Ivon Brinamer, v. Yvonne Brunhammer, *Arts décoratifs des années 20*, Paris 1991, sl. na str. 100, 101.
- ²⁵ Po povratku iz Pariza 1922. godine, Nastasijević je počeo da razmišlja o umetničkoj grupi koja bi okupila pristalice modernizacije srednjovekovnog fresko-slikarstva, v. A. Bolović, *Živopis Nastasijević 1893–1966. Umetnost kao sudbina porodice*, Gorњи Milanovač 2009, 14.
- ²⁶ Pomorišac je tehniku vitraža naučio školujući se, od 1922. do 1924. godine, u Londonu. Njegovi vitraži su, kao učenika Centralne umetničko-zanatske škole, izlagani 1925. u britanskom paviljonu i nagrađeni diplomom, v. Lj. Stojanović, *Vasa Pomorišac 1893–1961*, Beograd 1986, 12–13, 17. Za razliku od freske, vitraž nije bio utemeljen u srpskoj prošlosti i, osim Pomorišca, nije privukao druge „zografe“ kao ni stvaraoce drugačijih umetničkih opredeljenja.
- ²⁷ С. Тошева, „Даница Којић (1899–1975)“, u: *Годишњак града Београда*, XLIII – 1996, 113.
- ²⁸ Б. Поповић, *Мода у Београду 1918–1941*, Београд 2000.
- ²⁹ О женским ствараоцима у Београду, v. B. Popović, „Women and Applied Arts in Belgrade, 1918–1941“, u: J. Bogdanović et al. (ur.), *On the Very Edge. Modernism and Modernity in the Arts and Architecture of Interwar Serbia (1918–1941)*, Leuven 2014, 151–165.

³⁰ Predić se, pored edukacije, bavila i opremom enterijera, projektovanjem nameštaja, kostimografijom i glumom. Škola je radila do 1935, da bi dve godine kasnije Margita osnovala Rodino pozorište, prvo srpsko dečje pozorište (1937–1941), v. B. Popović, *nav. delo*, 154–155.

³¹ Zagrebački umetnici predvođeni Tomislavom Krizmanom, izlagačem i značajnom ličnošću u organizaciji učešća Kraljevine u Parizu, osnovali su 1926. udruženje i prodajnu zadrugu *Djelo*. Naredne godine *Djelo* je imalo izložbe u Zagrebu i Beogradu, kada su kupljeni i neki od eksponata koji se danas čuvaju u Muzeju primenjene umetnosti. Zanimljivo je da su predmeti od stakla, prikazani na ovim izložbama, realizovani u fabrici stakla u Paraćinu. O *Djelu*, v. J. Galjer, „Art déco u primijenjenoj umjetnosti i dizajnu“, u: A. Galić, M. Gašparović (ur.), *Art déco i umjetnost u Hrvatskoj između dva rata*, Zagreb 2011, 46–51.

³² B. Popović, *Primenjena umetnost i Beograd 1918–1941*, 125, 136–137.

³³ O grafičkom dizajnu, *Isto*, 151–194.

³⁴ Takvo mišljenje vladalo je i u godinama koje su prethodile Drugom svetskom ratu, kada su političko-ekonomske veze Kraljevine Jugoslavije i Francuske umnogome dobile drugorazredni značaj, v. Б. Маринковић, „Савремена декоративна уметност у Француској“, u: *Уметнички преглед*, 3–4 – 1939, 124–126.

Bojana Popović
Museum of Applied Art, Belgrade

**INITIATIVE FROM PARIS: THE 1925 INTERNATIONAL EXHIBITION
AND SERBIAN APPLIED ART**

Summary:

The International Exhibition of Modern Decorative and Industrial Arts was held in Paris from April to October 1925. The exhibition presented thirty-seven categories achievements in the field of architecture and urban space design, as well as furniture, clothing, theater and education. Along with France and its colonies, Japan and China, almost all the European countries had participated in this exhibition. Among them were also the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes. The exhibition attracted significant attention of contemporaries as a manifestation of the creative spirit. After the disaster of the First World War, this spirit spawned a new living concept and artistic style, Art Deco. As the exhibition took place in the decade of the most intensive Serbian-French cultural contacts, it was a strong stimulus for Belgrade to accept ideas about the importance of applied art and design, as well as a new style.

Keywords:

The International Exhibition of Modern Decorative and Industrial Arts, Serbian applied art, Belgrade, Paris, Art Deco